

Det kongelige arbeids- og inkluderingsdepartement
Det kongelige barne- og familiedepartement
Det kongelige helse- og omsorgsdepartement
Det kongelige kunnskapsdepartement
Det kongelige utenriksdepartement

Statsrådene

Alle landets kommuner
Fylkeskommuner
Statsforvalterne

Deres ref

Vår ref

Dato

22/1068-

02. mai 2025

Er det risiko for ufrivillige utenlandsopphold og negativ sosial kontroll blant barn og unge i din kommune?

Noen barn og unge opplever å bli tatt med til utlandet mot sin vilje, eller å bli holdt tilbake i utlandet etter en ferie. Et ufrivillig utenlandsopphold¹ kan for noen innebære at de blir utsatt for negativ sosial kontroll, æresmotivert vold, barneekteskap, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse eller andre former for vold og overgrep.²

Vi har alle et ansvar for å forebygge og fange opp barn og unge som blir utsatt for uakseptable og straffbare handlinger. Det er ofte vanskelig for norske myndigheter å hjelpe barn og unge som befinner seg i utlandet og som ber om hjelp, selv om de er norske statsborgere eller har lovlig opphold i Norge. Det gjelder særlig hvis de oppholder seg i land som ikke har tiltrådd [Haagkonvensjonen 1996](#) om beskyttelse av barn. Å forebygge at barn og unge blir tatt med på ufrivillige utenlandsopphold er derfor svært viktig.

Dette brevet gir viktig kontakinformasjon og veiledning hvis du er bekymret for et barn. Noen foreldre kan være bekymret for barnets utvikling og vurdere opphold i utlandet som en løsning. Da er det viktig å samarbeide med foreldrene for å finne hjelp i Norge. Barnevernstjenesten skal ikke legge til rette for eller finansiere reiser til eller opphold i utlandet.

Tiltak offentlig ansatte kan, bør eller skal iverksette dersom de er bekymret for et barn:

¹ Når det gjelder barn, brukes ufrivillig utenlandsopphold om tilfeller der barnet oppholder seg i utlandet i strid med hva foreldrene har rett til å bestemme i kraft av sitt foreldreansvar etter barneloven kapittel 5.

² Du kan lese mer om disse temaene på regjeringen.no

* Ta kontakt med [Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold](#) hvis du er bekymret for barn eller unge som skal reise til utlandet.

* Ta kontakt med en [mangfoldsrådgiver](#) for råd og veiledning. Mangfoldsrådgiverne jobber med utfordringer knyttet til negativ sosial kontroll og æresmotivert vold på utvalgte videregående skoler i alle landets fylker, og ved enkelte ungdomsskoler og voksenopplæringsentre.

* Som offentlig tjenesteperson har du [meldeplikt til barnevernstjenesten](#). Bekymring for æresmotivert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse utløser meldeplikt. Bekymring for negativ sosial kontroll vil som regel også utløse meldeplikten.

* [Avvergingsplikten](#) gjelder for alle. Alle har plikt til å avverge alvorlige lovbrudd.

Vedlagt følger mer utfyllende informasjon om dine plikter som offentlig ansatt og om hvilke tjenester som kan hjelpe deg.

Vi ber om at dette brevet videreformidles til grunn- og videregående skoler (ledelse og øvrige ansatte), barnehager, SFO (AKS), oppfølgingstjenester (PPT mv), helsestasjons- og skolehelsetjeneste, fastleger, psykisk helsetjeneste (BUP mv), Nav-kontor, barnevernstjeneste, familievern, flyktningtjeneste, voksenopplæring og andre aktuelle offentlige og private instanser.

Med hilsen

Tonje Brenna
Arbeids- og
inkluderingsminister

Jan Christian Vestre
Helse- og
omsorgsminister

Lene Vågslid
Barne- og
familieminister

Kari Nessa Nordtun
Kunnskapsminister

Espen Barth Eide
Utenriksminister

Vedlegg

Del 1: Hvordan forebygge og avverge ufrivillige reiser

Del 2: Utenriktjenestens rolle

Del 3: Kontaktinformasjon til viktige tjenester

Del 4: Aktuelle nettressurser

Vedlegg

Del 1: Hvordan forebygge eller avverge ufrivillige reiser?

Du kan ta kontakt med [Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold](#), hvis du er bekymret for barn eller unge som skal reise utenlands. Kompetanseteamet er nasjonalt og består av representanter fra sju ulike direktorater. Teamet gir råd og veiledning i saker som gjelder ufrivillig opphold i utlandet, negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Kompetanseteamet kan blant annet gi råd og veiledning om:

- hvordan kartlegge situasjonen til den utsatte
- hvordan samtale med den utsatte eller den utsattes familie
- risikovurdering og sikkerhetstiltak
- bistand når den utsatte befinner seg i utlandet.

Du kan også kontakte en mangfoldsrådgiver for råd og veiledning. Mangfoldsrådgiverne jobber med negativ sosial kontroll og æresmotivert vold på utvalgte videregående skoler i alle landets fylker, og ved enkelte ungdomsskoler og voksenopplæringssentre (se [oversikt](#) over steder med mangfoldsrådgiver).

Be om en samtale

Be om en samtale med den du er bekymret for, for å undersøke om utreisen fra Norge bør forhindres. Dersom bekymringen gjelder et barn, må du vurdere om du skal ta kontakt med foresatte. Vær oppmerksom på at det å involvere foresatte i noen tilfeller kan øke risikoen for utreise, og dermed forverre situasjonen. Er du usikker, kontakt Kompetanseteamet eller lokal mangfoldsrådgiver for råd og veiledning.

Det er viktig å gi barn og unge tilpasset informasjon og veiledning om sine rettigheter. Barn som er 12 år eller eldre skal samtykke dersom de sendes til utlandet alene, reiser med andre enn foreldrene, eller med en forelder som ikke har foreldreansvar. Yngre barn har også rett til å uttrykke sine synspunkter, og deres mening skal vektlegges i tråd med alder og modenhet.³ Foreldre og foresatte kan også ha behov for tilpasset informasjon. Husk å bruke kvalifisert tolk hvis de du skal snakke med har begrensede norskkunnskaper.⁴

Vis til reiseadvarsler

Vær tydelig i kommunikasjonen med den du er bekymret for, om at det er svært vanskelig for norske myndigheter å hjelpe personer som oppholder seg ufrivillig i utlandet. I noen tilfeller vil det ikke være mulig å hjelpe de som tar kontakt og ønsker å reise tilbake til Norge.

³ Jf. barneloven §§ 40 tredje ledd og 41 femte ledd. Vær oppmerksom på at det ikke foreligger noen sanksjonsmuligheter dersom disse rettighetene blir brutt etter barneloven

⁴ På IMDIs hjemmesider finner du mer informasjon om bruk av tolk: [Tolking i offentlig sektor | IMDi](#).

Du kan bruke Utenriksdepartementets reiseadvarsler i veiledningssamtaler med unge og deres foresatte. Reiseadvarslene gir tydelige signaler om hvordan norske myndigheter vurderer sikkerhetssituasjonen i bestemte land, områder eller regioner. Oversikt over reiseadvarsler finnes på regjeringen.no og i appen [Reiseklar](#).

Husk at det er vanskelig å hjelpe barn som oppholder seg ufrivillig i utlandet, selv i land uten reiseadvarsler, ettersom bistand til retur i utgangspunktet vil kreve samtykke fra og samarbeid med barnets foresatte.

Meldeplikt til barnevernet

Hvis du er bekymret for at noen skal utsettes for et ufrivillig utenlandsopphold som kan være skadelig for personen, kan du ha meldeplikt.

Barnevernstjenesten trenger informasjon for å kunne gi barn riktig hjelp til rett tid.

Meldeplikten⁵ skal bidra til at barnevernstjenesten får opplysninger om barn som er i en vanskelig livssituasjon, slik at de kan vurdere om det er behov for å sette inn tiltak.

Meldeplikten må vurderes ut fra om barnets situasjon gir grunn til å tro at et barn blir, eller vil bli:

- mishandlet
- utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen
- eller utsatt for annen alvorlig omsorgssvikt⁶

Bekymring for æresmotivert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse utløser meldeplikt. Bekymring for negativ sosial kontroll vil som regel også utløse meldeplikten.

Meldeplikten er en personlig og selvstendig plikt som går foran taushetsplikt etter andre lover. Om du er usikker på om du bør melde, kan du drøfte saken anonymt med barnevernstjenesten.

[Her kan du sende bekymringsmelding til barnevernet.](#)

Barnevernstjenestens rolle når barnet er i Norge

Når noen melder bekymring om et barn, skal barnevernet vurdere om det er behov for å undersøke barnets situasjon nærmere. Av hensyn til barnet er terskelen for å starte undersøkelser lav.

Barnevernstjenesten skal åpne undersøkelse, dersom de mottar en melding som gir rimelig grunn til å anta at det er grunnlag for tiltak etter barnevernsloven.⁷ Informasjon om at et barn kan være utsatt for negativ sosial kontroll, æresmotivert vold, tvangsekteskap eller kjønnslemlestelse, eller står i fare for et ufrivillig utenlandsopphold, vil som regel utløse plikt til å undersøke saken.

⁵ Jf. barnevernloven § 13-2. Les om meldeplikten her: [Melde frå til barnevernet som offentleg tilsett eller fagperson med meldeplikt | Bufdir](#)

⁶ Jf. barnevernsloven §13-2 bokstav a.

⁷ Jf. barnevernsloven § 2-2 første ledd

Barnevernstjenesten skal ivareta barnets behov for hjelp og beskyttelse og gjøre en risikovurdering av barnets situasjon. Ofte vil det være behov for kommunikasjon, dialog og [samarbeid mellom barnevernstjenesten og politiet](#).

Avvergingsplikt

Alle har en plikt til å anmelde eller på annen måte forsøke å avverge noen bestemte alvorlige straffbare handlinger. Avvergingsplikten er beskrevet i [straffelovens § 196](#) og utløses idet du får kunnskap om at handlingen vil skje, eller tror at det er mest sannsynlig at handlingen vil skje. Du avverger ved å melde fra til enten politiet eller barnevernstjenesten. Begge etater har selvstendig myndighet til å iverksette tiltak for å avverge handlingen.

Mishandling i nære relasjoner, grov frihetsberøvelse, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, og det å hensette noen i hjelpeløs tilstand, er eksempler på handlinger som er omfattet av avvergingsplikten.

Avvergingsplikten går alltid foran taushetsplikten. Les mer om avvergingsplikten på [plikt.no](#).

Hva bør du gjøre hvis du er bekymret for noen som befinner seg utlandet?

Vi ber om at skoler, kommuner og fylkeskommuner følger opp elever som uteblir fra skolen. Utdanningsdirektoratet har [en veileder](#)⁸ som kan benyttes i samtaler dersom skolen er bekymret for at en elev kan bli holdt tilbake i utlandet mot sin vilje eller ikke møter til skolestart.

Det er utarbeidet [tverrsektorielle retningslinjer om etterlatte barn i utlandet](#) som beskriver hvordan offentlige instanser skal håndtere saker der barn etterlates i utlandet. Det er også utarbeidet [retningslinjer i saker hvor bekymringen for ufrivillige utenlandsopphold gjelder personer over 18 år](#).

Barnevernstjenestens rolle når barnet er i utlandet

Barnevernstjenesten har plikt til å vurdere bekymringsmeldinger som gjelder barn som oppholder seg i et annet land. Det forutsettes imidlertid at barnet fortsatt har vanlig bosted i Norge.⁹

Samarbeid med foreldrene kan være avgjørende for å få et barn tilbake til Norge.

Barnevernstjenesten bør derfor tilby råd, veiledning eller annen bistand til foreldre som er i Norge. Foreldrene bør få informasjon om hvilke konsekvenser utenlandsoppholdet kan få for barnet. Det kan fattes vedtak eller pålegg om hjelpetiltak for barn som har vanlig bosted i Norge, men som oppholder seg i et annet land.¹⁰ Det kan også fattes vedtak om

⁸ Veilederen er under revidering som følge av ny opplæringslov.

⁹ Jf. barnevernsloven § 1-2 annet ledd

¹⁰ Jf. barnevernsloven § 1-2 tredje ledd. Bestemmelsen er aktuell når et barn er sendt ut av landet mot sin vilje og utsettes for tvang eller negativ sosial kontroll, men den er ikke begrenset til disse tilfellene.

omsorgsovertakelse¹¹ og plassering på barnevernsinstitusjon¹², dersom barnets vanlige bosted anses å være i Norge og vilkårene for dette er oppfylt.¹³

Når et barn oppholder seg i et land som er tilsluttet Haagkonvensjonen 1996, kan norske og utenlandske sentralmyndigheter bruke konvensjonen for å samarbeide om oppfølging og beskyttelse av barnet. [Sentralmyndigheten for Haagkonvensjonen 1996](#) i Bufdir kan blant annet bistå med veiledning, videresende bekymringsmelding til barnets oppholdsland¹⁴ og å få lokalisert barnet dersom det er uvisst hvor i landet barnet oppholder seg.¹⁵

¹¹Jf. barnevernsloven § 5-1

¹² Jf. barnevernsloven § 6-2

¹³ Jf. barnevernsloven § 1-2 tredje ledd

¹⁴ Haagkonvensjonen 1996 art 32 b og art 36

¹⁵ Haagkonvensjonen 1996 art 31 c

Del 2: Utenrikstjenestens rolle

Det er i mange tilfeller høye forventninger til hva utenrikstjenesten kan bistå med. Det er viktig å være åpen om at ikke alle saker lar seg løse. Norske lover og regler gjelder ikke i utlandet, og enhver er forpliktet til å respektere lovgivningen i det landet man befinner seg i. Handlinger som er straffbare i Norge er ikke nødvendigvis straffbare i landet personen befinner seg i. Etter at noen har blitt tatt med til utlandet, kan det derfor være for sent å forhindre at de blir utsatt for negativ sosial kontroll og æresmotivert vold som tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, eller å avverge følgene av det.

Mange av de utsatte har dobbelt statsborgerskap, noe som kan ha betydning for den konsulære bistanden norske myndigheter kan tilby. Mange reiser også til land hvor Norge har begrenset eller ingen konsulær tilstedeværelse.

Det er [spesialutsendinger for integreringssaker](#) ved utenriksstasjonene i Amman (Jordan), Ankara (Tyrkia), Islamabad (Pakistan) og Nairobi (Kenya) som gir konsulær bistand til personer utsatt for negativ sosial kontroll, æresmotivert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Del 3: Kontaktinformasjon til viktige tjenester¹⁶

Direkte kontakt for barn og unge:

- [Alarmtelefonen for barn og unge](#): 116 111
- [Lokal barnevernvakt](#)
- Helsesykepleier eller andre i helsetjenesten
- [Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold](#)¹⁷: +47 478 09 050
- Krisesenter: <https://dinutvei.no/alle-hjelpetilbud/>
- [Mangfoldsrådgivere](#) ved utvalgte ungdoms- og videregående skoler i alle landets fylker.
- [Politi](#): 02800 eller nødnummer 112
- [Røde Kors-telefonen om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse](#)
- [Selvhjelp for innvandrere og flyktninger \(Seif\)](#)
- [Vold- og overgrepslinjen](#): 116 006 (døgnapen hjelpelinje for personer over 18 år)

Direkte kontakt for ansatte i hjelpeapparatet (råd og veiledning):

- Ambassader: www.norway.no
- [Barnevernvakten](#)
- Helsesykepleier på skolen eller andre i helsetjenesten.
- [Kompetanseteamet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold](#)¹⁸: 478 090 50
- [Mangfoldsrådgivere](#) ved utvalgte ungdoms- og videregående skoler i alle landets fylker.
- [Politi](#): 02800 eller nødnummer 112
- [Røde Kors-telefonen](#) 815 55 201
- [Sentralmyndigheten for Haagkonvensjonen 1996](#), Bufdir¹⁹: 466 15 000
- [Spesialutsendinger ved utenriksstasjonene i Amman, Ankara, Islamabad og Nairobi](#).
Ved bekymring for at barn og unge kan bli ufrivillig tilbakeholdt i utlandet kan spesialutsendingene kontaktes. De veileder også andre ambassader i sine respektive regioner.
- [Utenriksdepartementets operative senter \(UDops\)](#): +47 23 95 00 00 (hele døgnet)

¹⁶ I alfabetisk rekkefølge

¹⁷ Hverdager kl. 09:00-15:00

¹⁸ Hverdager kl. 09:00-15:00

¹⁹ Hverdager kl. 08:00-15:45

Del 4: Aktuelle nettressurser

For barn og unge

- [Nora](#) - IMDis nettportal for ungdom. Gir ungdom og deres nettverk informasjon om hvor og hvem som kan hjelpe når unge opplever ulike former for negativ sosial kontroll, eller bekymring for å bli tilbakeholdt i utlandet mot sin vilje. På Nora finnes det også filmer og annet som kan benyttes i det forebyggende arbeidet rettet mot ungdom.
- [Ung.no](#): det offentlige informasjonskanal for ungdom.
- [Dinutvei.no](#): en nasjonal veiviser til hjelpetilbud, informasjon og kunnskap om vold i nære relasjoner, voldtekt og andre seksuelle overgrep.

For ansatte i hjelpeapparatet

- [Retningslinjer om etterlatte barn i utlandet \(Bufdir\)](#)
- [Retningslinjer for saker om personer over 18 år som står i fare for å bli utsatt for ufrivillige utenlandsopphold, eller som oppholder seg ufrivillig i utlandet \(Bufdir\)](#)
- [Nasjonalportal for bekymringsmelding](#)
- [Veileder til barneverntjenesten](#)
- [Nasjonale retningslinjer for samhandling mellom politi og barnevern ved bekymring om at barn utsettes for vold eller seksuelle overgrep av omsorgspersonene sine](#)
- [Veileder for NAV](#)
- [Veileder for helse- og omsorgstjenestens arbeid mot vold i nære relasjoner](#)
- [Vold og overgrep - Helsenorge](#)
- [Veiviseren om kjønnslemlestelse](#)
- [Veileder om regelverk, roller og ansvar knyttet til kjønnslemlestelse](#)
- [Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen – en veileder](#)
- [Udirs nettside om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold](#)
- [IMDis håndbok for forebygging og håndtering av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold](#)